

Vapaaehtoisen koulutus

Vapaaehtoisen koulutus toteutuu prosessina, joka kestää yhden lukukauden. Sen suositeltava laajuus on 15 – 20 tuntia, mikä merkitsee 5 – 8 koulutusiltaa. Yhden illan kesto voi olla kaksi tai kolme tuntia.

Koulutuksen tavoitteet

- tukihenkilö osaa toimia toisen ihmisen apuna hänen toivomallaan tavalla
- tukihenkilö tunnistaa omat rajansa, vahvuutensa ja heikkoutensa
- tukihenkilö pitää huolta omasta jaksamisestaan
- tukihenkilö kunnioittaa toista ihmistä ja muistaa sitoutumisensa vaitioloon ja luottamuksellisuuteen
- tukihenkilö kunnioittaa toisen uskoa ja elämäkatsomusta pyrkimättä vaikuttamaan niihin

Koulutuksen sisältö

Ohessa esitellään kahdeksan kerran koulutusrunko. Sitä on mahdollista soveltaa paikallisten resurssien ja tarpeiden mukaan.

1. kokoontuminen: Vapaaehtoistoiminnan periaatteet

- tavoitteiden asettaminen kirjallisesti
- tavoitteiden purkukeskustelu ryhmässä
- vapaaehtoisen oikeus toimia terveydenhuollossa
- sairaalan, vanhainkodin tai muun hoitolaitoksen hoitotyön periaatteet ja henkilöstöhallinto
- vapaaehtoisen oikeudet ja vastuu kotikäynneillä

2. kokoontuminen: Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutusta harjoitellaan erilaisin tehtävin ja demonstraatioin Aloitetaan tavallisella juttelulla. Opetellaan kuuntelun ja vastaamisen taitoja. Voidaan tehdä harjoituksia eri tilanteista:

- vuorovaikutus masentuneen kanssa
- vuorovaikutus vihaisen kanssa

- vuorovaikutus sulkeutuneen kanssa
- vuorovaikutus sairaan kanssa
- keskustelu sairaanhoitajan kanssa

3. kokoontuminen: Vaitiolo, vastuu, sitoutuminen

Koulutuksen aikana korostetaan toimintaan sitoutumisen merkitystä. Toiselle ihmiselle luvattun pitäminen on tärkeää. Tällä kerralla kurssilaiset allekirjoittavat sitoumuksen vaitioloon.

Vapaaehtoistoiminnan luottamuksellisuus tarkoittaa vaitioloa niistä asioista, joita autettavan kanssa on puhuttu. Toisen henkilöllisyyttä tai hänen sairauteensa ja elämäänsä liittyviä asioita ei saa kertoa ulkopuolisille, ei ystäville eikä puolisolle. Mieltä askarruttavista kysymyksistä, koetusta avuttomuudesta tai riittämättömyyden tunteesta on lupa puhua työohjauksessa, ei muualla.

Jos vapaaehtoinen on sitoutunut käymään tietyn henkilön luona vaikkapa kerran viikossa, hän saapuu sovittuun aikaan. Mahdollisesta esteestä tulee ilmoittaa henkilön osastolle tai – mikäli mahdollista – suoraan hänelle itselleen.

4. kokoontuminen: Tuettavan ihmisen elämäntilanteen ja taustan ymmärtäminen

Vapaaehtoinen tarvitsee tietoja potilaasta voidakseen toimia asianmukaisesti. Näitä tietoja antaa hänelle toiminnan koordinaattori.

Elämänvaihe ja potilaan ikä on tärkeää ottaa huomioon, samoin esimerkiksi

- fyysinen tai psyykinen sairaus
- kuulon, näön heikkeneminen, liikkumisen vaikeus
- työttömyys
- yksinäisyys tai perhesuhteet
- menetykset
- vanheneminen
- kulttuuritausta ja uskonto, myös äidinkieli

5. kokoontuminen: Kuolevan lähellä

Kokoontuminen aloitetaan tarkastelemalla kunkin koulutettavan omia menetyksiä. Se voidaan tehdä parityöskentelynä.

Kouluttaja käsittelee seuraavia aiheita:

- kuolevan ja hänen läheistensä tukeminen
- hengellisten tarpeiden tunnistaminen
- hengellisiin tarpeisiin vastaaminen
- miten toimia kuoleman hetkellä
- mitä otetaan huomioon kuoleman jälkeen

Etukäteisluettavaksi on annettu jokin teksti, esimerkiksi Seppo Laurellin artikkeli ”Räsymatto-Arskan kuolettaminen”, sivut 43 – 60 kirjasta *Elämä ja kuolema, suomalaisten kirjoituksia kuoleman kohtaamisesta*. Kirjayhtymä 1994.

6. kokoontuminen: Opintokäynti

Koulutettavien ryhmä tekee opintokäynnin paikkaan, jossa vapaaehtoiset tulevat toimimaan, esimerkiksi sairaalaan, vanhainkotiin tai dementiahoitokotiin. Siellä tavataan henkilökunnan edustaja ja kyseisen talon vapaaehtoistoimintaa koordinoiva henkilö. Toiminnan esittelyä täydentää keskustelu vapaaehtoistoiminnan periaatteista ja molemminpuolisista odotuksista.

7. kokoontuminen: Kokemuksia vapaaehtoisten toiminnasta

- Vapaaehtoisena pitkään toimineet kertovat potilaan luona käymisestä sairaalassa tai potilaan kodissa
- Omaisen kertomus vapaaehtoisen toiminnan merkityksestä
- Harjoituksia ja niiden purkamista

mielenterveyskuntoutujan luona
kuolevan luona

8. kokoontuminen: Koulutuksen päättäminen

- omien tavoitteiden arviointi
- koko koulutuksen arviointi
- jatkosta sopiminen
 - miten toiminta alkaa
 - työnohjaus
 - täydennyskoulutus
- nimineulojen ja todistusten jako

päätöskahvit

Kouluttajat

Vapaaehtoisten ryhmän vastaavana kouluttajana toimii kirkon työntekijä, esimerkiksi sairaalapastori, vanhustyön pastori, diakoniapastori tai diakoniatyöntekijä. Hän on samalla vapaaehtoisten toimintaa koordinoiva henkilö. Suurissa seurakuntayhtymissä ja joissakin seurakunnissa on vapaaehtoistyöstä vastaava pappi. Hän toimii kiinteässä yhteistyössä sairaalasielunhoitajien kanssa.

Toisena kouluttajana on eri asiantuntijoita, esimerkiksi

- terveydenhuollon edustaja (sairaanhoitaja tai sosiaalityöntekijä)
- lääkäri
- pappi
- diakoniatyöntekijä
- psykoterapeutti
- perheneuvoja
- kokenut vapaaehtoinen
- omainen